

Timmermans op de exacte locatie van de aanslag op nazileider Heydrich in Praag.

DE WAARHEID KENT GEEN TIJD

DE MOTIVATIES EN ONDERZOEKSMETHODEN VAN EEN NEDERLANDSE BATTLE DETECTIVE

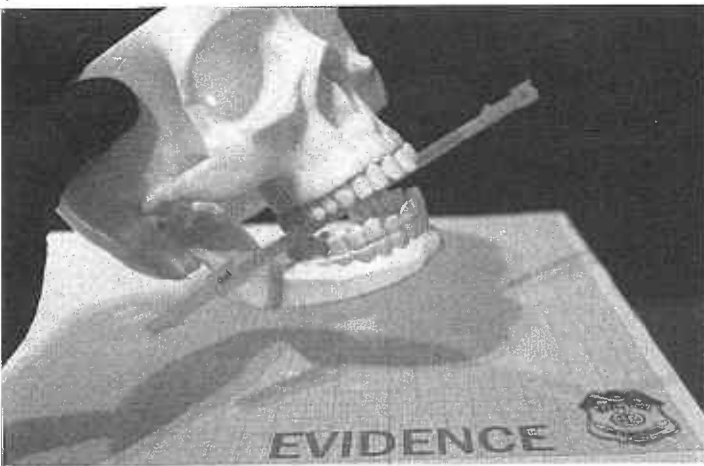
Zijn methodes lijken op die van Sherlock Holmes in de BBC-serie *Sherlock* (2010-). Zelf zou hij zich eerder 'myth buster', of beter 'battle myth buster' noemen. Voor Tom Timmermans (Eindhoven, 1970) is een krijgshistorisch 'feit' pas een feit als dit is ontdaan van aannames en op z'n minst forensisch door hem is getoetst. "Waarheidsvinding, daar gaat het me om", zegt hij met een brede lach. Hoe een hobby een diepe passie werd.

Tom Timmermans, financieel analist, vrijwilliger bij de Werkgroep Vermiste Personen Tweede Wereldoorlog en drijvende kracht achter het Engelstalige *Battledetective.com*, is er de man niet naar om dingen voor lief aan te nemen. Nooit gedaan ook. "Het begon eigenlijk tijdens mijn dagelijkse treinritten van Eindhoven naar mijn werk bij de Rabobank in Utrecht", zegt Timmermans. "Ik lees graag, en ik had altijd wel een boek bij me over een militair-historisch onderwerp. En uiteraard een extra boek voor als ik zonder zou komen te zitten. Wat me opviel,

en wat me nog steeds bezig houdt, is dat veel anekdotes en verhalen keer op keer worden overgenomen in nieuwe publicaties. Soms zie je dezelfde gebeurtenis zelfs terug op een heel andere locatie of op een ander tijdstip. Daar wil ik dan het fijne van weten."

KUSSIN

Het is 2007 als Timmermans zijn website begint met dossiers, 'case files', die een nieuw licht werpen op een bekend WOII-feit. Inmiddels zitten er zo'n 80 dossiers

De baan van één van de kogels die Kussin doodden.

in de online archiefkast van Battledetective.com, stuk voor stuk goed doorwrochte stukken die een interesse verraden in het op een haast wetenschappelijke manier onderzoeken van het verleden. “Het is vaak een zin of een enkel woordje dat me opvalt in een tekst”, aldus Timmermans. “Neem bijvoorbeeld het verhaal over Kussin, de generaal-majoor die Stadtkommandant was van Arnhem ten tijde van de slag om Arnhem. Ik vraag me dan, net als sommige andere lezers af: waarom hebben de Britten die man niet gevangen genomen en ondervraagd, in plaats van hem onder vuur te nemen, met de bekende afloop tot gevolg?” Waar de meesten de schouders ophalen en doorgaan met koken of de was, neemt Timmermans laptop, camera of een forensisch hulpmiddel ter hand. “Het gaat me om het valideren van een these. Zo heb ik het in het geval van Kussin onderzocht of hij inderdaad is gescalpeerd, zoals in diverse rapporten en boeken is vermeld.” Timmermans kwam tot een ander, zij het misschien bekend inzicht, zoals valt te lezen op zijn site. Maar de bijvangst is op z'n minst intrigerend. “O, je bedoelt de analyse van zijn gebit? Nou, in feite is dat een samenloop van toevalligheden geweest”, legt Timmermans enthousiast uit. “Ik wist aan het niet helemaal publieke document te komen dat bij de herbegraving van Kussin is opgesteld. Daarin is ook zijn gebitsstaat opgenomen. Ik moest kort daarna voor een controle naar mijn tandarts en heb hem gevraagd of hij de omschrijvingen voor mij wilde 'plotten' op een gebitskaart. Weer iets later kwam ik op een rommelmarkt een fantoommodel tegen van een schedel. Met een onderlegger, een rode marker en wat uitleg heb ik er zo een onderzoeksverslag van gemaakt van de *bullet trajectory*. En het mooie is: Kussin is wat verstopt op de site, maar het is één van de meest gelezen case files.”

LUMINOL

De resultaten mogen dan vaak met wat geluk tot stand komen, Timmermans' methoden zijn alles behalve toevallig. “In zekere zin heb ik gemakkelijker praten dan iemand die een boek schrijft”, zegt Timmermans. “Ik hoef alleen maar het werk van een ander te ontcrachten. Of beter: te toetsen. Daarbij maak ik inderdaad gebruik van methoden en hulpmiddelen die je misschien eerder verwacht in een tv-serie zoals *Crime Scene Investigation*. Ik probeer in ieder geval altijd zo volledig mogelijk te zijn. Zo kwam ik bijvoorbeeld via *Crimescene.com* aan luminol, een stof waarmee je bloed, zelfs heel oud bloed, blauw laat oplichten. Met een vriend van mij heb ik vervolgens onderzoek gedaan in de toren van de Vlokhovense kerk in Eindhoven. Het verhaal ging dat daar in de oorlog een Duitse sluipschutter zou zijn gedood. We zijn ter plaatse gaan kijken en hebben de beschreven plek in de toren geluminold. Het enige dat daarbij aan het licht kwam was een roestige spijker. Blijkt het spul een verbinding aan te gaan met alle ijzeroxidatie, ook die in bloed. Zo leren wij ook steeds bij. Het verhaal werd niet veel later overigens ontcracht door de koster.

Vaak is het ook een kwestie van écht goed zoeken op internet, doorvragen en een beetje brutaal durven zijn. Robert Kershaw citeert in *It never snows in September* een Duitse soldaat die zegt dat de Amerikanen bij de kanaalbrug in Veghel giftige stoffen uit de nabijgelegen fosfaatfabriek in een greppel hebben laten lopen om de Duitsers te stoppen. Daar bleek niets van waar. De fosfaatprodu-

Luminol-onderzoek in de Vlokhovense kerk.

Zimmerit-productie.

tie lag vanwege de oorlog namelijk helemaal stil, vertelde iemand die in de fabriek had gewerkt.

Soms moet je net even wat meer moeite doen. En begrijp me niet verkeerd: iedereen kan dat. Dat verhaal over Jan van Hoof, de Nijmeegse verzetsheld die de Waalbrug voor vernietiging zou hebben behoeft door de bedrading naar de springladingen op de brug onklaar te maken... Heinz Harmel, bevelhebber van de 10. SS-Panzer-Division Frundsberg, zegt in *Der Freiwillige*, een tijdschrift voor oud-SS'ers, dat hij opdracht heeft gegeven voor vernietiging, maar dat de draden al waren beschadigd door granaatvuur bij de brug. Nummers van *Der Freiwillige* zijn gewoon via het Bundesamt für Verfassungsschutz, zeg maar de Duitse AIVD, op te vragen."

ONBEVANGEN

Zijn 'hobby' slokt behoorlijk wat tijd op, geeft Timmermans enigszins schoorvoetend toe, maar de waarheid kent geen tijd. En daarbij: het is soms gewoon een razend interessante zoek- en experimenteertocht, meent hij. "Mijn vriendin vindt het gelukkig prima, en gaat vaak mee." Alle monumentale Duitse kanonnen en tanks in Europa fotograferen? Tuurlijk, er staat nog een 'onontdekte' PAK in Toulon! Een kijkje nemen in de kelder van het *lone house* in Bruneval? Zaklampje mee en doen. De plek waar George Patton verongelukte? Dan zetten we de boel toch gewoon even af, geel hesje aan, verkeer tegenhouden en

met krijtstrepen de ongelukssite markeren om een beter inzicht te krijgen. En hoe maak je eigenlijk zimmerit? "De bestanddelen staan op Wikipedia. Het is vooral een kwestie van het bindmiddel pas op het laatst toevoegen, weet ik nu", legt Timmermans luid schaterend uit. Om vervolgens in geuren en kleuren te vertellen hoe je die antimagnetische pasta, door de Duitsers in de oorlog op pantservoertuigen gesmeerd, nu eigenlijk maakt. Onder

Temidden van het onderzoeksmateriaal voor de 'smoking gun'-theorie bij Wageningen University & Research.

Grondmonsters in de collectie van Timmermans.

andere met hulp van een collega met een autospuitcabine in zijn geval.

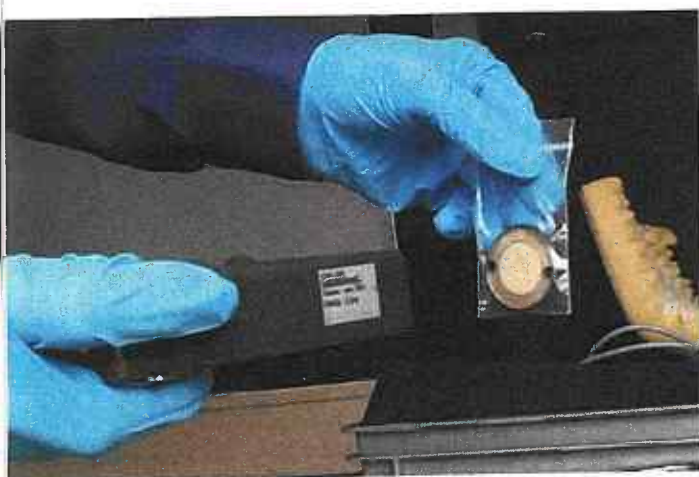
Met zijn jeugdige onbevagenheid lijkt Timmermans vaak een heel eind te komen. En ach, als dat hier en daar wat vragen of kritiek oplevert, dan zij dat zo. "Waarheidsvinding staat bij alles wat ik doe voorop; wat heeft er nou daadwerkelijk plaatsgevonden? Daar probeer ik zo dicht mogelijk bij te komen. En natuurlijk krijg ik dan weleens kritiek. Ik toets werkmethoden, en dan kom je soms in het persoonlijke domein van iemand. Maar mij gaat het

écht om het aantonen van de juistheid of onjuistheid van uitspraken. Dat staat voor mij overigens niet gelijk aan gelijk krijgen. Mocht ik het zelf bij het verkeerde eind hebben of mocht er informatie ontbreken in mijn eigen bevindingen, dan pas ik mijn case file aan. Een update is gelukkig zo gemaakt. Dat is ook het voordeel van een site runnen."

"Wat er nog op mijn lijstje staat?", vraagt Timmermans. "Waterloo in ieder geval. En Hastings en misschien Little Bighorn, een slag tussen indianen en het Amerikaanse leger in 1876." De waarheid is voorlopig nog niet van Tom Timmermans af.

– Alexander Heusschen

– Fotografie: Tom Timmermans

Stralingsmeting op een nog steeds radioactieve 'marker disk' uit WOII.

Naschrift: Op dit moment is Battledetective.com bezig met een analyse van wat Timmermans de 'smoking gun' van de Slag om Arnhem noemt: de cruciale luchtfoto's waarmee inlichtingenofficier Brian Urquhart (100 inmiddels) zijn meederen adviseerde de operatieplannen niet door te zetten: wat is er nou eigenlijk precies op te zien? Hopelijk meer hierover in een volgende uitgave van Airborne Magazine.
